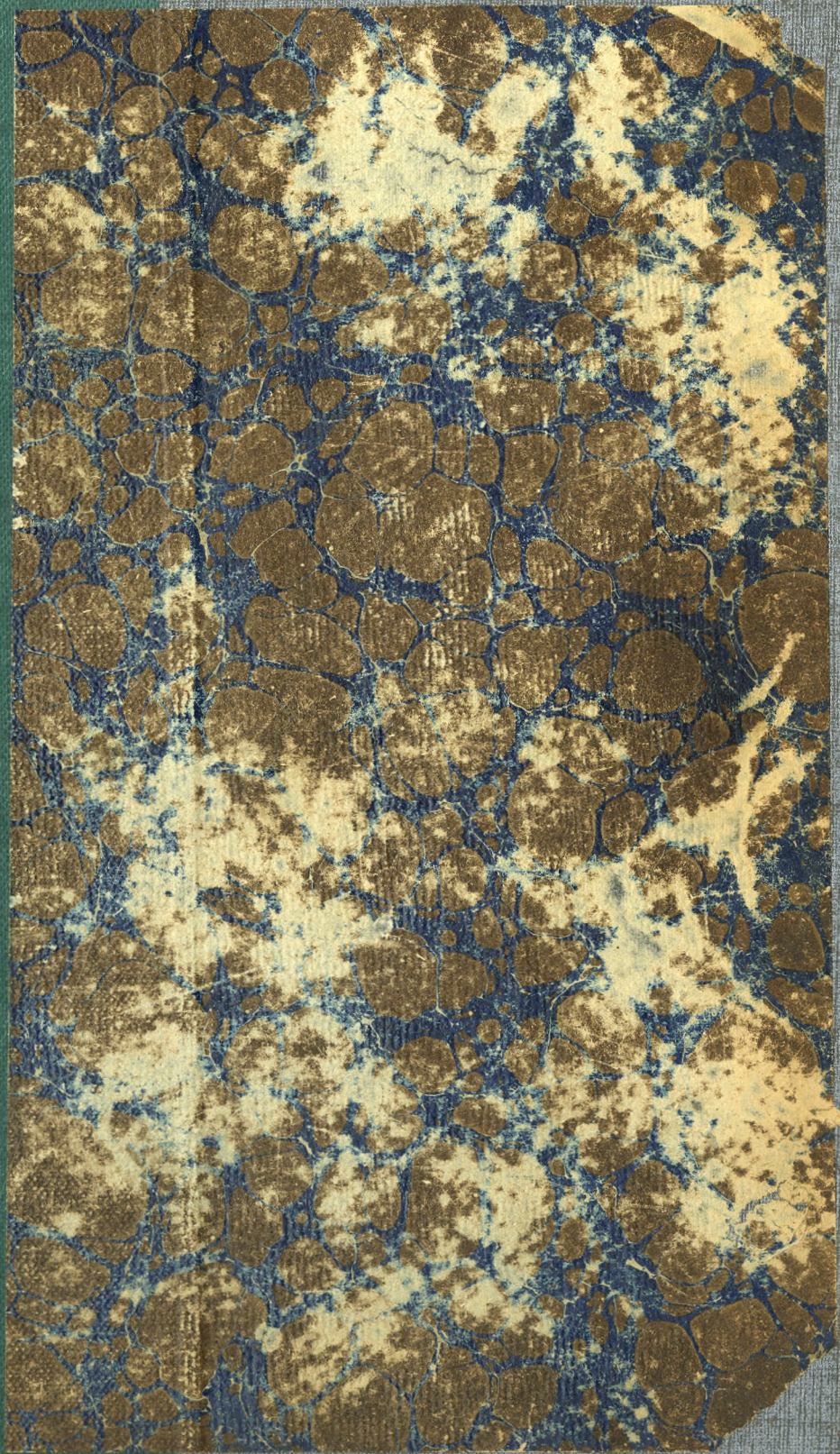

Politikai
röpiratok.

143.

193
1266 16.

Rendkívüli melléklet a „Zalai Közlöny“ 1880.
évi 65-ik és a „Zala“ 33-ik számához.

Képviselő - választási mozgalnak.

Nagy-Kanizsai.

A Jókai-párt f. é. aug. hó 8-án d. u. 4 órakor, a „Szarvas“ szálloda dísztermében értekezletet tartott.

Glavina Lajos, a nagy-kanizsai választókerület szabadelvű pártjának elnöke, az értekezletet a következő rövid beszéddel nyitja meg:

Tisztelt párt! A megkért képviselőjelölt ur megjelent közöttünk és e pillanatban hajlandó a tisztelt pártot személyében megtisztelni. (Éljen!) — Én ezzel a pártülést megnyitottnak nyilvánítom, és kérem a tisztelt párttagokat, hogy kebelükből 3 tagot a tisztelt képviselőjelölt ur meghívására kiküldeni méltóztassék.

Én ajánlom: Weiss Samu, Tuboly Gyula, és Bátorfi Lajos urakat (Éljenzés). — Az indítvány elfogadtatván, nevezettek Jókai Mórt, az értekezleten való szives megjelenésre s programja előterjesztésére kérik fel.

Jókai Mór néhány percz mulva az értekezleten megjelenvén: harsány- s hosszan tartó éljenzéssel fogadtatott.

Glavina Lajos: Mélyen tisztelt képviselő ur! A n.-kanizsai választó-kerület szabadelvű pártja nevében örömmel üdvözlöm tisztelt képviselő urat és képviselő társát, kik bennünket személyesen szerencsétetni és választásunkat ezáltal hathatósan előmozdítani méltóztatnak. (Éljenzés). — Hiszen tudva van, hogy tisztelt, s volt képviselőnk: Csengery Antal korán, s közbánattal elhalálozott,

s ez által a képviselői állás megüresedett. — Mi volt Csengery a törvényhozásban, mi volt a tudomány terén és az irodalomban: azt tudja az egész ország (Éljenzés. Ugy van!). — Midőn ily képviselőt vesztettünk el: az országnak, e választókerületnek és a boldogult hamvainak tartozunk azzal, hogy oly képviselőt válasszunk, ki hozzá méltó. (Ugy van! Éljen Jókai!). — Ezt tekintve járultunk tisztelt képviselő urhoz, midőn távolban a képviselő-jelöltséget felajánlottuk és járulunk most is, mint azon férfiúhoz, mint a kinek a törvényhozásban, az irodalomban, a haza védelmében nagy érdemei vannak, s a kinek multja programm a jövőre. — A hazának a magyar irodalomban nemcsak itthon, hanem a külföldön is dicsőséget szerzett. (Éljen!). — A tisztelt képviselő urat kérjük tehát: méltóztassék kérésünket, ajánlatunkat elfogadni, s jelöltsége iránt bennünket biztosítani. (Éljen!) — A másik képviselő társa Hegedüs Sándor is, ki szinte kegyes és szives volt bennünket meglátogatni: fogadja ezen szivességeért köszönetemet. (Éljenzés!) —

Jókai Mór: Tisztelt Polgártársaim!

Engedjék meg nekem, hogy néhány szóval elmondjam az okát annak, a miért önök között ez alkalommal megjelentem.

Nem azért jöttem ide, hogy magamat önök előtt beajánljam, hanem először azért, hogy pártunknak méltatlanul megtámadott politikáját megvédelmezzem, másodsor pedig, hogy felvilágosítást adjak róla mindeniknek, a kit érdekel, hogyan fordulhat elő azon rendkívüli eset, a mit csak rendkívüli okok igazolhatnak, hogy egy már megválasztott és hatáskörét el is foglalt tagja a parlamentnek, *a ki választóit, mint igaz, derék hazafiakat nagybecsűli s azoknak bizalmára büszke*; mi előtt mandatu-

mának határídeje lejárt, magát egy más, időközben megüriült, választó-kerületben jelöltetni engedi. Ily helyzetben legrosszabb a hallgatás, szintolyan rossz a kétértelmű határozatlanság: legjobb az őszinte, becsületes magyar emberhez illő bevalása a valódi helyzetnek. A nagy-kanisai választó-kerületnek pártfoglalása fontosabb a legtöbbekénél, mert azt országvilág tudja, hogy ez itt a magyarországi kereskedelem egyik góczeza, központja s annak, hogy a magyarhoni kereskedelmi és iparos világ minő politikát vall, ez ország határain túl terjedő hatása van.

Soha dühösebben, és igazságtalanabbul kormányon levő párt az ellenzék által megtámadva nem volt, mint a miénk. Vádoltak bennünket azzal, amit nem tettünk, vádoltak aszal, aminek az ellenkezőjét tettük, vádoltak azzal, amit ők saját maguk tettek.

Köztudomású dolog, hogy midőn a Deák-párttal egyesült balközép a kormányzatot átvette, akkor az államháztartás deficitje hatvanhárom millióra ment, úgy vette azt át a szabadelvű párt. Mi leszállítottuk e deficitet több mint a felénél, és mégis ők vádolnak minket akik e 63 milliós deficit idejében az ország helyzetével meg voltak elégedve azzal, hogy az ország pénzügyeit tönkre tesszük; a szabadelvű párt itt talált egy százötvenhárom milliós váltó-kölcsönt öt éves lejáráttal, amiért el voltak zálogosítva az országnak összes fekvő államjóságai; — mi ezt a fenyegető kölcsönt letörlesztettük, a hypothékát visszaszereztük s országunk hitelét oly lábra állítottuk, a minővel csak elismert európai államok dicsekedhetnek, és azért mégis ők vádolnak bennünket azzal, hogy az ország pénzügyeit tönkre tesszük, akik az elzálogosított állapottal meg voltak elégedve; tervtelenül, jö-

vedelemre való kilátás nélkül épített vasutat, zsákutczákat, a miktől az országnak 16 millió kamatbiztosítékot kellett fizetni; mi hoztunk rendszert e chaoszba, és mégis ők vádolnak bennünket azzal, hogy az ország terheit szaporitjuk: akik e vasutakat az akkori kormányoktól kikerőszakolták.

Megtámadnak bennünket az Ausztriával kötött vám-szerződés megújítása miatt; holott e szerződés által öt millió évi többlettel szaporodott Magyarország jövedelme a 67-iki szerződéshez képest, és mégis azt mondják, hogy mi elárultuk Magyarországot Ausztriának.

Csinálnak szemfényvesztő számításokat, amikből a gondolkozni nem szerető nagy tömeg azt veheti ki, hogy ha Magyarország mint vámterület elszakadna Ausztriától, akkor minden pénzügyi fogyatkozásunk egyszerre meg-orvosolva lenne, s vádolnak bennünket, hogy mi tartjuk vissza a nemzetet ettől a boldogságtól, akik azt mondjuk, hogy Magyarországra nézve mindenféle hadviselés a monarchia e másik felével veszedelmes, de egyik sem annyira, mint a pénzügyi és nemzetgazdasági hadviselés, mert ebben mindig a gyöngébb, a készületlenebb félnek kell elpusztulni.

Vádolnak bennünket a magyar nemzeti bank fel nem állítása miatt, holott jól tudják hogy az akkori általános finaciális helyzet és a belső pénzviszonyok ezt arra az időre lehetetlenné tették; de arról soha le nem mondtunk, és a midőn az ideje eljön, létesíteni akarjuk, odáig azonban az egész nemzetnek a feladata a létesítés föltételeit magának megszerezni; mert egy nemzeti bankot felállítani és fenntartani nem elég az országgyűlésen hozott törvényezikk.

Kihiresztelik rólunk az egész világnak, hogy corrup-

páltak vagyunk. Felkapnak egyes embereket, ezeknek a magán ügyeiből országos ügyet csinálnak s mikor azután egy embert halálba hurczoltak, mikor a becstülete védelmezésében elesett és eltemették, akkor elismerik róla, hogy derék ember volt, méltatlanul volt gyanusítva, hanem azért a corruptió vádját az egész pártra nézve fenntartják. Ha egy kormány által kinevezett tisztviselő, a közpénztárt megcsonkítja, azt mondják, az egész párt corrumpált, holott mi sohasem nevezük az ellenzékét corrumpálnak, azért, mert ellenzéki vármegyék árva pénzei s maga az ellenzéki képviselői főváros pénztárai a legcsodálatosabb gondatlansággal lettek évek során át saját választott tisztviselőik által megkárosítva; ők akkor, amidőn a kisbirtokosok részvénytársulatának egy főhivatalnoka egy óriási szédelgéssel veszedelembe rántotta az intézetet, de a mely veszedelem nem a közönséget, hanem egyesegyedül az intézet nagyvagyonú, becsületes elnökét érte, ki vagyona rovására, mindenkinek a kárát elhárította önmagára, akkor előálltak „frakkos bandát“ kiabálni közöttünk; holott mi akkor, amidőn az ő vezérférfiaik által kezelt Ferencz József-városi takarékpénztár tönkrejutott, vétkes kezelés miatt, mely által ezrei a legszegényebb néposztálynak lettek megkárosítva, nem nevezük azokat „sarkantus-csizmás-bandának“, hanem biztuk a törvényre a megtorlást s nem kevertük be egyesek hibáiért az ellenpárt zászlóját sárral és piszokkal

Igy következett azután, ami minden beltügyi kérdés fölé emelkedik, a külügyi politikánk. Az ellenzék minden fegyvert felhasznált, hogy a magyar népet az orosz-török háboruba bele ugrassa: hirlapi hecczet, népgyűlést, demonstratiót, petitiókat, országgyűlési ismételt vitát, székelypuccsot, és vádol bennünket azért, hogy ebbe a

háboruba bele nem mentünk még most is, amidőn már mindenki látja, hogy mennyire magunkra lettünk hagyva ebben a háboruban, hogy Anglia, a kinek szövetségére ellenzékünk oly biztosan számított, nemcsak hogy fegyvertársunk nem, de világosan Oroszország fegyvertársa lenne most, de még akkor is, amidőn Beaconsfield volt a miniszterelnök, annak sem lett volna bátorsága egy háborúviselési politikának megfelelő budgettel a parlamentje elé lépni.

Áldja Istenét a magyar nemzet, hogy olyan kormánya volt, mely nem engedte magát semmi pressió által a háboruba beleragadtatni, melynek vége az lett volna, hogy vereség esetén elveszítünk tartományokat és búsás hadi kárpótlást, ha pedig győzünk, mit vívunk ki? azt, hogy a török államférfiak még néhány évtizedig halmozhatják a gyúanyagot körülöttünk, aminek kigyuladását meggátolni nem képesek: de mindenesetre volna ebből a háboruból kétszázezer halottunk és ugyanannyi sánta bénánk, legsántábbak azonban mi volnánk adófizetők, a kiknek másfél ezer millió forint új államadósság terhét kellene czipelnünk, — mert ennyibe került Oroszországnak ez a háboru, ennyibe került volna nekünk is. — Következik ezután a Bosznia megszállása miatti vádja az ellenzéknek. Az az ellenzék, mely egy nagymérvű hadjáratához *Törökország védelmére* nem sokalt volna *két százezer halottat és ezerötyszáz millió hadiköltséget*, előáll ráheccelni a nemzetet a kormányra azért, hogy *saját hazánk védelmére száz millió forint áldozatot és ezer ember vérért* kérte, akik közül kétszáz a halott. Mert mi *Boszniába és Hercegovinába azért mentünk be, hogy saját hazánkat védelmezzük meg. A panszlavismus Archimedes pontját* foglaltuk mi el ott, a honnan ki akarták vettetni a

sarkából ezt a „mi földünket“. Ha mi most rajta nem tartjuk az öklünket Bosznián, azóta lángban áll az egész ozmán félsziget, s a láng átsap mi hozzánk: így pedig ott háborut, zendülést nem kezdhet senki és Magyarország határaitól ötven mértföldnyire el van tolva a czi vakodás színhelye, a mely czi vakodásnak soha semmi idő végét nem fogja vetni, de amelyet legalább mi ellentünk nem fordíthat Oroszország a míg mi Boszniában hatalom vagyunk

És hát annyira nem törődött e ez a párt és ennek a kormánya a nemzet érdekével, mint a hogy azt az ellenzék hirdeti? oly zsarnoka, oly elnyomója e az a nemzetnek? oly nemzetellenes-e annak működése, ahogy tájékozó szájjal kiáltozzák róla?

Tegeye a szivére a kezét a vádoló (ha van szive) s vallja meg, hogy ugyan volt e valaha nagyobb szabadság Magyarországon mint most? van-e Európában valahol nagyobb szabadság mint Magyarországon? Hisz a republikánus Franciaországban több rendőri és cenzori felügyeletet kell eltűrnie mindenkinek, mint a menyibe magyar ember mai nap hozzászokhatnék

És hát nem hozott e közhasznú törvényeket ez az országgyűlés, nem eszközölt e maradandó hasznú, üdvös hatású intézkedéseket ez a kormány? Meghozta a büntető codexet, egy évezred mulasztását, aminélkül nem lehet civilisált ország; megszilárdítá az ország hitelét; a midőn az előtt csak 14 %^o-es hiteleket lehetett Magyarország számára kapni, ma az aranyrenténk hatos hittel van elfogadva. A magyar osztrák nemzeti bankkal kedvező szerződés kötve, új filiálék felállítva. Közlekedési ügyünkben a vasutak csoportosítása, a Tiszai és Károlyvárosi vasutak megszerzése, a román vasuti csat-

lakozás, a Zimonyi vasut létrehozása; azután a Tisza-szabályozás ügyének nagyban és egészben felkarolása, azután Szeged ujjáteremtése, nem mind a jelen kormány és pártja hírért, nevét, becsületét hirdető tények-e együtt és egyenként? Kereskedelmi és ipari téren, a bor és gabonakereskedés érdekében nevezetes előhaladások történtek; így szinte a lótenyésztés és egyéb nemzetgazdasági feladatokban is Javított az iskolaügy, behozatott a magyar nyelv kötelező tanítása az elemi iskolákba, a magyar ügykezelés az összes magyarországi vasutaknál. Országunk védképessége tökéletesítve lett úgy, hogy minden ellenséggel szemben mint egyenrangú hatalom állhatunk meg El lehet-e mind ezt tagadni?

De elismerem, hogy ez még nem minden, culturál lamot *akarunk* magunkból csinálni s csataképes államot vagyunk *kénytelenek* fenntartani, ez nagy kiadásokkal jár, s ez adóink súlyát növeli; kutforrásaink pedig nem elegendők Mindkét irányban tenni kell és tenni lehet sokat a terheket apasztani, a kutforrásokat szaporítani

Azt amit a szélsőbal bajaink orvoslására ajánl: az Ausztriától való elszakadást annak megegyezésére ily értelmű közönség előtt szót vesztegetni valóban felesleges. Hisz azt mindenki tudja, hogy az Ausztriával kötött 67-iki kiegyezés egy két oldalú szerződés amit csak mind a két fél beleegyezésével lehet békés uton felbontani; még azzal, ha a függetlenségi párt többségre jutna a magyar parlamentben s elhatározná, hogy Ausztriától különváljak, semmi sem volna elérve, mert kettőn áll a vásár, s ha sikerülne Ausztriában megbuktatni azt a pártot, mely a mostani dualistikus együttlétnek barátja; az után bizony nem következik oly párt, mely Magyarország önállóságát követeli, hanem a centralista párt, mely

Magyarország bekebelezését óhajtja. Ezek imádkoznak a magyar szélsőbal többségre jutásáért.

A különválás tehát csupán fegyverrel, erőhatalommal lenne keresztülvihető. Én pedig ugyan nem hiszem, hogy ehez a magyar nemzetnek kedve volna; volt már alkalma elégszer, amikor még szövetségesekre is számíthatott; sohasem kísértette meg s én azt hiszem, hogyha Klapka felhívására nem állt fegyverbe a nemzet, Eötvös Károly barátom és társai felhívására nem fog fegyverbe állani —

De hisz nem is intéznek ők ilyen felhívást a nemzethez. ők loyálisabbak valamennyikünkénél ők csak úgy tesznek, mint az orosz katonák 1826-ben, akik kinyilatkoztatták, hogy ők készek megcsinálni a republikát, ha a czár megengedi. A czár nem engedte meg s ők nem csinálták meg.

Nem akarnak ők egyebet, mint pattogó dictiókat mondani, amikért kaphatni fáklyás-zenét és vivátokat de semmit egyebet. Nem akarnak ők forradalmat, csak hecczet, nem gyűjtenek tábort, csak publikumot, nem ontanak vért, csak tintát, meg veres bort, nem akarnak országokat fölforgatni, csak választókerületeket. A választókerület meghódításán túl az ő politikájuk nem terjed.

Abból tehát, hogy Magyarország harc háboru után szabaduljon meg a sulyos terheitől, szó sincs, harc háboru után még sulyosabbá teheti azokat, az bizonyos.

De szabadulnia kell a terhitől az ipar, kereskedelem és mezei gazdászat emelése, fejlesztése, munka és takarékoság által. Ez a feladat azonban kétfelé oszlik: a nemzetre magára és a kormányra.

A kormány tartozik megtenni a czélszerű intézke-

déseket, de a közönség dolga azokat felhasználni. Nem csak tanítani kell, hanem tanulni is. S e tekintetben a mily nagyon fogják szorgalmazni a kormányt a tevékenységre, ép úgy fogjuk a közönséget is.

Országgyűlésünk hátralevő ülészakára még a következő teendők sorozata vár. a mik már a kormánytól elő vannak készítve.

Az ipartörvény revisiója

Az adóbehajtás revisiója.

A bélyegtörvény rendezése

és a csődtörvény és a terhes átiratási illetékek szabályozása. Mindezekhez jól felhasznált idő kell, s az ellenzék-től függ, hogy meg legyen e adva ez az idő?

Még egy pár napi kérdéshez kell röviden szólanom

Az egyik az egri zászlósértés ügye.

Mint biztosan tudom ez ügyben a vizsgálat ez előtt három nappal lett befejezve, s felküldve a hadügyminiszteriumnak: a magyar belügyminiszter azonnal megsűrgette annak vele közöltetését Bécsből, s a mint megkapja, nyilvánosságra fogja hozni; ha követtetett el sértés, méltó elégtétel fog adatni. Jellemző azonban, hogy az egri petitio csak két nap előtt adatott át a belügyminiszternek, s elébb egy héttel sürgettetett elintézése minden hirlapban.

A másik ügy az aldunai machinatiok Oroszország részéről. Ezekről a kormánynak diplomaciai uton semmi tudomása nincs. Egyébiránt arról biztos lehet mindenki, hogy az ilyen machinatio meghiusítására monarchiank minden legerélyesebb eszközhöz is hozzá fogna nyulni.

Tisztelt polgártársaim!

Ismétlem, hogy nem azért jöttem önök közé, hogy magam számára a választók kegyét jutalmul kérjem. A képviselői állás elismerem, hogy jutalom, de még inkább

nehéz kötelesség s ennek a terhe már eddig is a vállamra van téve. A kik képviselőjükkel megbiztak, derék hazájukhoz híi, értelmes, honfiak annak az Erdélynek egy kerülete, melyhez annyi fájó szeretet köt le, melyről annyit irtam, melyben családomnál fogva otthon vagyok, és nekem különösen kedves jó barátaim. Hogy történhetik tehát mégis, hogy én beleegyeztem Nagy-Kanizsán való jelöltetésembe?

Elmondom világosan és őszintén.

E kerületnek kitünő államférfiúi nagyságu képviselőjének Csengeri Antal felejthetlen barátomnak még életében, mi az ő hívei és barátai oly szívtelenek nem lehetünk, hogy az ő életében még provideáljunk az iránt, hogy ha meghal, ki legyen az utódja?

Midőn nem várt, mindnyájunk által megsiratott halála bekövetkezett, akkor már nem volt együtt az országgyűlés, mindenki szét oszlott, haza ment, fürdőkre ment: a választási határidő pedig oly rövid, hogy az alatt phisicai lehetőség utána járni, hogy pártunk távol levő capacitásai közül valakit előidézhessünk.

Az pedig nem közönséges dolog ránk, de az egész országra nézve is, hogy Nagy-Kanizsa minő párton képviselteti magát. Mert ha a szélső bal egy mezőgazdából álló kerületet elhódit, az csak nekünk baj, elvégre is egy szavazat; de az, hogy Nagy-Kanizsa, a magyar értelmiség és kereskedelem központja, melynek érdeke az, hogy hazánk mentül több fonalát találja meg a külfölddel való összeköttetésnek, egyszerre az álljon ahoz a párthoz, amelynek célja minden fonalát elszakgatni, ami bennünket másokhoz, de másokat is hozzánk köt: ez aztán nagyobb csapás lenne ám hazánkra, mint a rozsdá a buzánkon, mert ez a rozsdá a hitelünket rontaná meg,

még pedig nemcsak az ország hitelét de minden egyes kereskedő, iparos és mezőgazda hitelét is idebenn Magyarországon. Ezért egyeztem bele abba, hogy a kerületben jelölve legyek; magamra vállalva azt a nehéz feladatot, hogy megválasztásom esetében eddigi derék hazafias érzésű s általam becsülve szeretett választóimnál elbocsátatásomat kieszközöljem.

Ha azonban önök tisztelt polgártársaim találnak soraikban bárkit, aki ez elvek alapján állva, önök bizalmát megnyerhetné; én szívesen átengedem neki azt a helyet s ajánlom, hogy legbuzgóbb népszónok leszek oldala mellett s megválasztásán jobban fogok buzgólni, mint saját magaméban.

Hegedüs Sándor,

országgyűlési képviselő:

Tisztelt polgártársaim!

Az okot, miért a fővárosból ma ide jöttünk azt hiszem fejtegetni nem kell. — És nekem mégis különös okom volt rá, hogy itt megjelenjem. — Az egyik ok az, hogy végre valahára necsak mások mondják el rólunk, hogy mit akarunk, hanem mondjuk el mi is. (Helyes.) — És necsak mi rólunk mondják el mások, hogy mit akarunk, hanem mi is mondjuk el, hogy ők mit akarnak. (Helyeslés.) A másik ok, megvallom, egy kis kíváncsiság. — Én nagy meglepetéssel olvastam a lapokban, hogy itt ma egy hete a függetlenségi pártnak nagy népgyűlése volt, melyen ezereken ezereken vettek részt és ablakokból, háztetőkről hallgatták Eötvös Károly nagy népszónoklatát. (Tetszés.) Kíváncsi voltam megtudni, először, hogy milyen volt az a szónoklat, és másodsor: milyen lehetett az a közönség, mely azt helyeselte. (Tetszés.) — Eljöttem tehát és meggyőződtem, hogy valami rettenetes, több ezer ember ott nem lehetett, de különösen, midőn beszédjét elolvastam meggyőződtem a felől, hogy más ma leure nem lesz, nem ér bennünket semmi baj. (Tetszés nyilv. hosszas éljenzés.)

Tisztelt polgártársak! Igenis eljöttünk azért, hogy megmondjuk mi magunk, hogy mit akarunk, de eljöttünk azért is, hogy megmondjuk ellenfeleink mit akarnak s miután tőlük és tőlünk is meghallották a vádat és a védelmet: ítéljenek önök! (Helyeslés.)

Előttém szóló szónokuk és képviselő jelöltjük ehmondotta röviden, tiszta meggyőződése szerint, hogy mit akarunk mi; engedjék meg, hogy én, kinek nyelve kevésbé van lekötve, kit csak egy tekintet, az ország önzetlen érdeke vezet — mondjam meg a mit akarnak ők. (Éljenzés.)

Azt mondják nincs Magyarországon szabadság, láb-
bal van az taposva. Kötelességem hát uraim megmondani
irtak-e Magyarország kormányáról valaha úgy mint most
irnak. (Tetszés.) Hiszen az utolsó schusterinas el nem
tűrhetné azt, mit Tisza Kálmánnak elmondanak! Hát kortes-
kedtek-e valaha úgy mint most, hirdettek-e szabadon,
nemesak büntetlenül, de még ellensúlyozatlanul is oly ta-
nokat, mint most; én azt mondom: **nem**. És a milyen
tulzás volt abban a hirben, hogy ma egy hete ezer meg
ezer hallgatta Eötvös népszónokot, éppen oly tulzás van
minden eljárásukban (Éljenzés és helyeslés.) — És ha a
tiszteiséget megtartanak, akkor nem szolnánk. — Mert
elismerem minden rendelkezésünkre álló, tisztességes fegy-
verrel küzdjünk egymással; de ne felejtjük el, hogy addig
míg a törvényhozás többségét képezi azon párt, melyet
gyaláznak, s addig, míg azon ember, kit gya-
láznak a kormány élén áll, nem azt az embert, nem
azt a pártot gyalázzák, hanem az országot (Igaz.) Akkor
a külföld előtt hirdetik, hogy azon korrumpált, azon elárult
kormány a nemzet kormánya és hogy ha ezt a nemzet türi
az a nemzet erkölcséből kivetkőzött nemzet! Akarják-e
hogy ez a hit emelkedjék és terjedjen el? Akkor szavazzanak
az Eötvös által ajánlott emberre (Nagy taps, hosszas éljen-
zés, éljen Jókai, halljuk!)

És ha még csak modorukban lennének kiméletlenek,
akkor eltünnök még őket, mert ez guszthus dolga; de gustibus
non est disputandum; de tényekben tulzók, azokban alaptal-
lanokat állítanak, számításaikban tulzások vannak és nem
tárgyilagosak, s nem czéloznak vele mást elérni, minthogy
a tudatlan népet az ösmeretlenbe bevezessék (Igaz!)

Vajjon nincs-e tulzás abban, hogy Magyarországnak
több önállóság kell, minő van most; **miért, mire**, mi célra?
Nem rendelkezünk-e anyagi és politikai függetlenséggel,
melynek fenntartása belátásunk és bölcseségünktől függ.

Hát, ha oly rabszolgák vagyunk. (Tetszés) miért kor-
teskedik Eötvös? Miért várja, hogy rájuk bizzuk a kor-
mányt? . . . És ha Magyarország megsemmisült és Bécsnek

gyomrában van, hogy fogják Magyarországot vezérelni és kormányozni?! (Tapsvihar; hosszas éljenzés.) — Igen; két tetszetős frázist felkapnak és avval 12 esztendeig bolondítják már a nemzetet.

Az egyik tetszetős frazisuk ez: „Nekünk függetlenség kell!” s a másik: „Nekünk önálló hadsereg kell!”

Függetlenség!...

Hát ők azt akarják?!...

Nem! S ezerszer mondom: nem!

Nem tőlük tanultam ezt, hanem attól, kit ők követnek: Kossuthtól.

Hát Kossuth egészen elszigetelt Magyarországot akart létesíteni? Nem, hanem gyűlölettel a német iránt, s szövetségbe a szerbbel, román- és horváttal, az aldunai konföderációt ajánlotta, s így az országgyűlést egyik évben Budapestre, a másikban Bukarestbe, a harmadikban Belgradba tettük volna. — Ezen önállás által elszigeteltük volna magunkat a nyugati kulturától s odavetettük volna magunkat a keletnek. — Ez a függetlenség, ez az önállás nekem nem kell (Taps, éljenzés.)

Nekünk önálló hadsereg kell — mondják — s egyuttal pénzügyeinknek rendezése.

És ők ezt összeillőnek tartják! Nem tesznek számítást, midőn e két szót egymás mellett kimondják!

Hiszen most 800 ezer katona áll érdekeinkre és mi annak terhéből csak 30%-ot fizetünk. — Hiszen, ha csak oly nagy hadsereget állítanánk fel, mennyit az évenkinti ujonczok tesznek, 45%-ot fizetnénk. — Az első esetben növekednének a terhek 30 millióval, a másik esetben 60 millióval. — Így akarnának könnyíteni az adózók terhein; így fogják felvirágoztatni az ipart, így fogják felvirágoztatni a kereskedelmet.

És kérdem: melyik magyar ifju adta fel hazaszere-tetét, hogy a mi költségünkön a két ország hadseregébe lépett? Melyik vesztette el a hazaszere-tet, mikor átlépett a honvédségbe? Elvesztette-e ezt valaki, árt-e ez a hazá-nak, meg van-e rontva ez által valamelyiknek hazaszere-

tete; érdekeink veszélyeztetve vannak-e ez által? . . . Nem, és százszor mondom: nem! (Helyeslés! Ugy van!)

Tisztelt polgártársaim! Megvallom, igen nagy kedvet érzek magamban, hogy Eötvös minden egyes állítására positiv adatokkal feleljek; de látom, hogy kifáradva vannak (Halljuk!) ennek következtében kénytelen vagyok csak röviden válaszolni; de kötelességem is, mint azon párt tagjának, kötelességem, mint Jókai Mór rokonának (Éljenezés!), hogy véglegheletemig tiltakozzam azon vádak ellen, melyek ezen beszédben*) foglaltatnak. (Halljuk!)

Azt mondja ez a képviselő ur — sajnálom, hogy az (Tetszés) hogyha nem resteli, majd elfogom én mondani, hogy ő is hallja meg, elmondom, hogy milyen jogosulva van ő képviselőt ajánlani és hogy jött létre az annak jelöltsége; de ha megengedik, ezt csak beszédem végén fogom elmondani.

Az foglaltatik e beszédben, hogy ez a kormány nem tesz semmit; ez egy érdekek által összetartott párt, mely párt tagjainak csak a haszonlesés kell.

Nem oda uraim!

Ilyen dolgokat nem szabad olyan könnyen elmondani.

Erre tudnék oly kadenciát mondani, melyre Eötvös Károly nem tudna felelni. — Mert ha úgy volna, mint ő állítja, sok ellenzéki képviselő nem lenne ellenzéki képviselő. (Éljenezés; taps.)

De én nem azt mondom.

Nem szabad általánosságban egy becsületes embernek sem vádaskodni egy egész párttal szemben; hanem ki a férgesével; nevezze meg, bizonyítsa be: ki dolgozik önzésből, ki érkéből, ki haszonlesésből: hadd dobjuk ki! Köszönettel tartozom neki ezért; eddig azonban én nem ismerem olyant.

De ez a kormány — mondja — nemcsak önző, hanem tönkre tette pénzügyeinket is.

Erről már körülményesen lehet beszélni. De annak az embernek, ki pártolta a 150 milliomos kölesönt és ki megszavazta azon girbe-görbe vasutat: azaz ember van leg-

*) A kezében levő Eötvös Károly beszédjét érti szoló, melyet Eötvös a függetlenségi párt értekezletén f. é. aug. hó 2-án tartott.

kevésbé jogositva arra, hogy vádaskodjék és ha vádaskodni akart, gondolja meg előbb, hogy mit szalaszt ki szájából.

Nyomatatva van ez a beszéd, de el nem hittem még háromszor át nem olvastam. És ha a gyorsíró követte el a hibát az még megbocsájtható, de ha Eötvös így mondotta el, kérjen bocsánatot a gyorsírótól, hogy így iratta le vele; mert hogy Magyarország adói, a mióta a „Tisza kormány“ áll 150 millióval szaporodtak, a lehetőséget is kizárja, minthogy évi adónk összege: egyenes adó 88 millió fogyasztási adó 16 millió együtt tehát 104 millió, hogy szaporodhatott volna ez 5 év alatt 150 millióval, még ha 5 év előtt semmi adónk nem lett volna is — én fel nem foghatom (Tetszés.) De aki ily vakmerően tuloz előbb utol érik mint a sánta kutyát. Pedig ez nyomtatásban jelent meg, — hát akkor ott, hol nincs stenograf, vagy amely nyomtatásban nem jön, ugy 4—10 szem közt miféle dolgokat mondhatnak. (Tetszés.)

Azt mondják: nekünk független bank bank kell, — s mert ez nekem kedvencz themám, engedjék meg, hogy egy kissé kitérjek. (Halljuk!) Minden országnak, azt mondják, Bulgáriának is van önálló bankja, — szeretik ezek a keleti országokkal magukat mindig összeköttetésbe hozni. (Tetszés) miért ne lehetne nekünk is. Meg kell különböztetni a dolgokat. Mikor arról volt szó, hogy 1878-ban kiegyezkedjünk-e Ausztriával, vagy önálló bankot állítsunk fel, akkor kis számításat tettünk. Akkor az osztrák banknak hitele volt 26 millió váltó adósság és 57 millió hypothéka, körülbelül 82 millió; s így gondolkoztunk: akkor a pénz igen drága volt, ha akkor elmegyünk koldulni pénzt, mint Kerkápoly kapunk ugyan 30 millió bank alapot, s meg is kezdjük a kétes műveletet, de igenis megkapjuk azt is, hogy az osztrák bank hitelét felmondja. A pénz pedig akár ki adja mindig jó; ezt talán Eötvös Károly is elhiszi. (Tetszés.)

Számításunknak mi volt az eredménye. Az, hogy igenis több hitelre van szükségünk, de a külföldi pénzpiacz és anyagi helyzetünk oly kedvezőtlenek, hogy nem engedik meg, hogy önálló bankot a jelen körülmények között állithassunk fel.

De kívántuk, hogy az osztrákbank szaporítsa a bank-alapot, szaporítsa fiókjait, szállítsa le a kamatlábat, akkor még 10 évig meg leszünk így; s ha ez idő alatt rendezzük ügyeinket, s javulna a külföldi pénzpiacz, így lehető volna biztosan felállítani az önálló bankot. De kérem alássan, hogy hirtelen szakítva mindent tönkretegyünk, s csináljunk Kossuthféle bankót, melynek semmi hasznát nem vesszük, — ilyen politikából én nem kérek. (Helyeslés.)

Hanem amint megigérttem még két megjegyzésem van.

Az egyik az, mire Jókai Mór nem reflectálhatott, de ami nekem kötelességem.

Eötvös Károly ur azt mondja: juttassák a kanizsai polgárok Jókai eszébe, hogy 10 esztendővel ezelőtt mit mondott a hadseregről, a közös ügyekről, stb. — Jókai Mór azt nem felejtette el. De hát 10 esztendő óta sok minden megváltozott, hát azért nem érdemes felhagyni e közjogi alappal, hogy összetett kézzel rendezhessük ügyeinket. S nem az a hazafiság, hogy Csanády bácsival azt mondjuk, hogy nekünk önálló Magyarország kell s ennél se több sem kevesebbet nem tesznek. (Tetszés.) Lehet választani mindenben a könnyebb végét; vannak piaczi kofák: tessék választani. (Tetszés.)

Ha valakinek van joga szemrehányást tenni, legkevésbé van Eötvös Károlynak. Ő azt mondja, hogy 10 esztendővel menjen vissza Jókai, s én azt mondom, emlékezzék ő csak vissza 8 esztendővel. Hát a veszprémi köriratot ki írta? Hát azt ki írta, hogy a szélsőbálnak pusztulása csak időkérdése? Ki akarta 1872-ben befogatni mindazokat, kik baloldalúak voltak. És azt mondom: emlékezik-e még vissza mindezekre? — Én emlékezem. Azt mondom, nem hogy lelke, hanem, ha arca van, s vissza mondja mindezeket szememben, akkor elismerem, hogy hazudtam; de különben visszautasítom ezen vádat. (Helyeslés.)

És végre tisztelt uraim, engedjék meg, hogy én ki nem vagyok se jelölt, se kortes, nyilatkozzam azon jelöltségről, amely itt fennforog. Ne gondolják, hogy személyek

jellemével foglalkozom; ez csak azok kenyere, kik a tudományból, de különösen a jó indulatból kifogytak. (Tetszés.)

Én tisztelem az ellen jelöltet, bár nem ismerem őt, s az igazat megvallva rám az egész kandidáció furcsa, sőt mondhatnám komikus benyomást tett. — Mert, hogy valaki beállítson: Lujzi barátom megcsinálunk a szélső balon képviselőnek, s menjünk el Nagy-Kanizsára — ez oly eljárás, mely ellen nekünk mindnyájunknak dolgozni és teljes erőnkől küzdeni kell.

Nagyon beteges állapot van Magyarországon, de nem azon irányban, melyet ők hirdetnek, hanem az országban mi észlelhető. — És mi ez? . . . Nem egyéb, mint, hogy a multban szerzett minden érdem, minden biztosíték, s minden garancia nélkül egyes egyének az által, hogy nagy száju frázisokkal a népet felizgatják: iparkodnak arra a helyre felugrani, melyért ezrek küzdenek éveken át. (Igaz!)

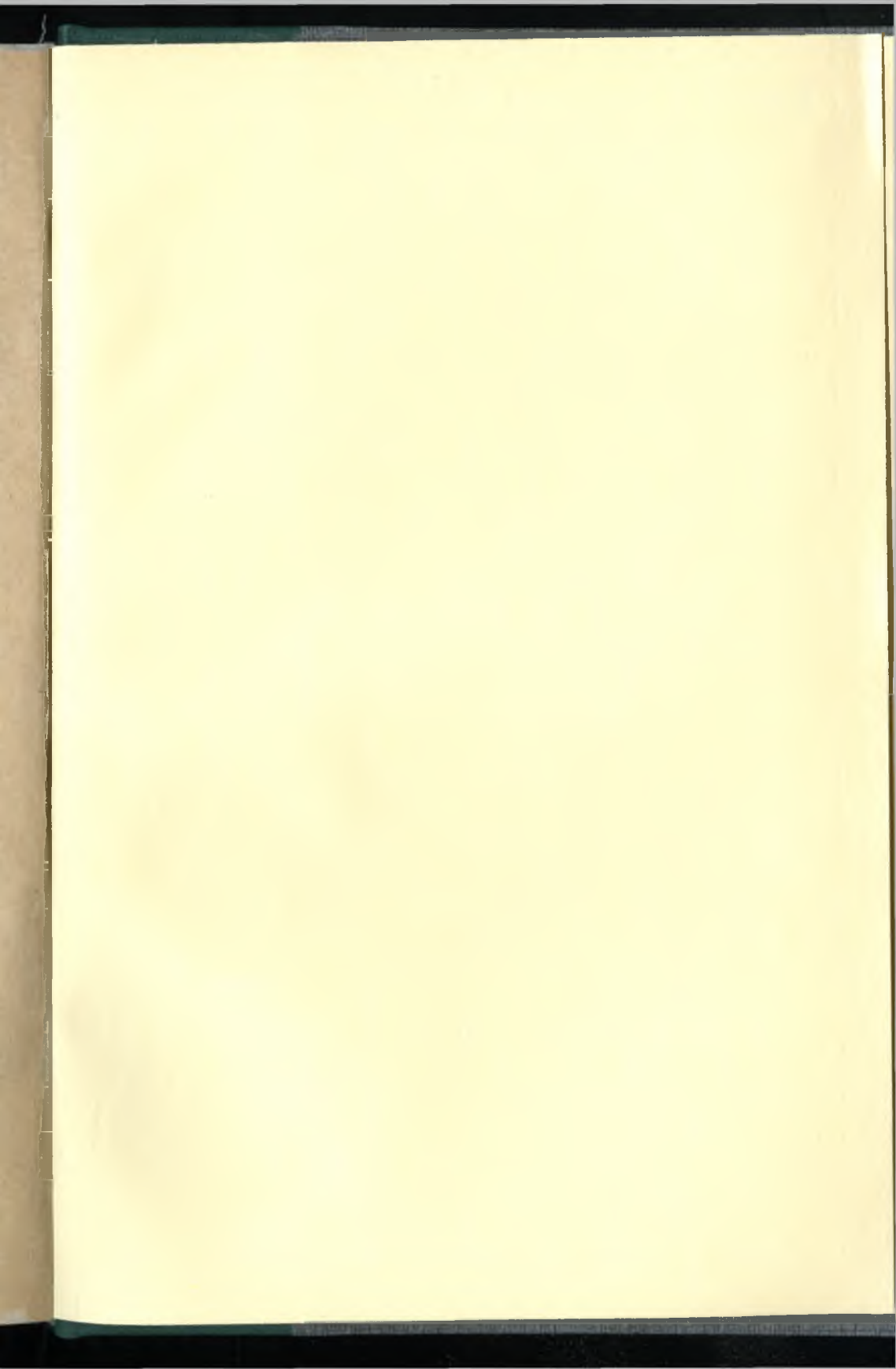
Azt mondják, hogy a törvényhozó testületben van a hiba. — Meglehet. — Mert a törvényhozó szent palástjába csak az érdem, — tudomány, s irodalom elismert bajnokainak, s nem a szószátyároknak kellene bejutniok. — Legyen a törvényhozó, képviselői állás szent tiszt, szent kötelesség, a polgári cserfa; küzdelem, igen hosszas küzdelem s fáradhatatlan munkával legyen elérhető; és ha így lesz: akkor az ország jó törvényeket fog kapni, jó kormányja lesz és az ország fel fog virágozni. — De, ha mi pillanatnyi keserűség miatt, mi megtörténik nemcsak a köz-, hanem a magán életben is, — elkapattatjuk magunkat; akkor nem boldogulunk.

Hogyan tudja az iparos, a kereskedő, hogy holnap milyen üzletet csinál, milyen sors vár rá? és vádolhatnák-e azt az iparost, azt a kereskedőt, ki háboru, dögvész, vagy valami más számítás következtében csalódnék: vádolhatnák-e korrupció, vádolhatnák-e hazafiatlansággal?

Éppen így járt ez a kormány. — Sokat csalódtunk nem értük el felét, sőt egyharmad részét sem annak amit akartunk; a jó szándék bennünk meg volt, az akarat nem hiányzott, — de annyi közbejött akadály miatt

— mit előre látni nem lehetett — kívánságunk nem valósulhatott. — És ha ezeknek következtében, ott állunk, a hol vagyunk, hogy Európában több szavunk van, most, mint volt és békességünk jobban van biztosítva, mint valaha és nemzeti kulturánk a szükséges tényezőkkel rendelkezésünkre áll és csak önfeláldozásunktól függ, hogy boldogulhassunk: akkor ne hallgassanak a pillanatnyi felhevülés szavaira, mert keserű csalódások vannak még a magán életben is, hanem nézzék a következőes czélt, tartsák a veszélyek közepett senki által nem kockáztatott haza szent érdekeit szemök előtt, s ha e szerint tesznek: akkor nem kételkedem a kanizsai választás felől. — Éljenek! (Hosszas éljenzés.)

Ezután Glavina Lajos ugy Jókai Mór, mint Hegedüs Sándor képviselő uraknak köszönetet mondván: — az értekezlet d. u. 5 óra 35 perczkor végét ért. —

S.E.
2006.

2012

